

Til Folketinget

Redegørelse om flytning af statslige virksomheder:

I denne tid går mange tusinde familier og afventer regeringens planer om flytning af statslige virksomheder. Erfaringerne fra første bølge af udflytninger giver anledning til bekymringer. Måske er det en uhensigtsmæssig strategi for at gavne vækst og udvikling i Danmark og man burde overveje, om der findes bedre måder at opnå dette på - inden man får ødelagt for meget.

Lad os se på nogle konkrete eksempler, der illustrerer dette:

Eksempel 1. For at fremme vækst og udvikling i Grønland indgik den danske stat en aftale med Det Grønlandske Hjemmestyre om at fremskynde produktionen af digitale søkort. Der sker mange grundstødninger i de klippefyldte farvande, hvor de eksisterende søkort kan vise en kilometer forkert. De manglende digitale søkort udgør selvsagt en stor hæmsko for udviklingen i Grønland, som er meget afhængig af skibssejladser. Produktionen af søkort gik fuldstændigt planmæssigt, og frem til 2015 blev fremstillet 32 ud af de aftalte 73 søkort. I følge aftalen skulle dette arbejde afsluttes i 2018. De ansatte var en lille hær, der dedikerede og med stor omhu i en årrække havde sat sig for at udarbejde de nye søkort. De vidste, at hvis de lavede fejl kunne det koste menneskeliv.

Da det i oktober 2015 blev kendt, at afdelingen for Arktis og Søopmåling skulle flytte til Jylland, sagde 14 ud af 15 medarbejdere op. Siden er der ikke blevet produceret et eneste søkort, og den ansvarlige minister kan ikke love, hvornår de resterende søkort vil blive produceret. Man kunne ikke skaffe den nødvendige arbejdskraft i det Nordjyske. Nu er man gået i gang med at rekruttere medarbejdere fra udlandet (Letland, England, Spanien), men uddannelsen af nye medarbejdere kan nemt tage 2 år.

Ministeriet var advaret om, at medarbejderne ikke ville flytte med, men regeringen gennemførte alligevel beslutningen. Ministeren følte sig ikke ansvarlig for at overholde den indgåede aftale med Det Grønlandske Hjemmestyre. Hvis det havde været en privat virksomhed, var direktøren (ministeren) omgående blevet afskediget på grund af inkompetence.

Dette er desværre ikke et enkeltstående eksempel, men snarere reglen for Regeringens administrative beslutninger om at flytte statslige arbejdspladser. Der mangler dokumentation for, at den nye lokalisering vil forbedre virksomhedens muligheder for at kunne udføre arbejdet. Valget af den nye placering sker ikke på baggrund af en grundig analyse af virksomhedens arbejdsprocesser, sådan som det ville være sket i en privat virksomhed.

Holder flytningerne sig indenfor bevillingerne?

Vi har set med den første bølge af flytninger, at den nye placering giver virksomheden ringere muligheder for effektivt at udføre deres arbejde.

Eksempel 2. Som et konkret eksempel er udflytningen af Børnerådet foregået på denne måde. Fra nogle kontorer i et baghus på Vesterbrogade i København blev de flyttet til Billund i Jylland. (Rejsetiden til København med tog og bus er ca. 3 timer i alt. Fra Vejle station er der ca. 1 time med bus).

Børnerådet har gennemgået deres mødeaktiviteter med brugerne igennem et helt år. For at kunne udføre deres arbejde fra Billund kræves der forøgede rejseaktiviteter, der tidsmæssigt svarer til tre årsværk, og det vel at mærke efter, man har taget hensyn til alt det, der i dag kan klares ved den moderne teknologi, videomøder mv. Den nye placering betyder med andre ord et produktionstab på tre årsværk. Folketingets finanslovsudvalg er ikke blevet oplyst om denne relativt store varige merudgift, der er pålagt denne lille offentlige arbejdsplads med 16 ansatte. Og der er ikke afsat midler til at ansætte tre ekstra medarbejdere. Den nye placering svarer til en svækkelse på anslået 20 pct.

Man kunne fristes til at minde om, at der er en grund til, at hovedkontoret for Landbrug og Fødevarer, som er en privat interesseorganisation, har valgt at forblive placeret lige midt i København på Axeltorv og ikke har flyttet interessevaretagelsen til billigere kontorer i Billund, eller på Lolland, hvor roerne gror.

Eksempel 3. Det undrede mange, at Rådet for Socialt Udsatte skulle flyttes til Rønne på Bornholm. Rådet arbejder uafhængigt af Velfærdsministeriet, og er sat i verden for at være talerør for socialt udsatte grupper i Danmark. På deres hjemmeside kan se, at de behandler emner som for eksempel: hjemløshed, fattigdom, udsatte grønlandere, sindslidende, misbrug og prostitution. Noget tyder på, at de har taget deres rolle alt for alvorligt, så Venstre-Regeringen placerer dem længst muligt på afstand af deres brugergrupper. De fleste af rådets mødeaktiviteter ligger i København og i en lille håndfuld byer. Da den enkelte institution selv skal bære de økonomiske transportudgifter og tidsmæssige bøvl, så er Rådet blevet stækket 'en kende' som følge af flytningen, som Rådets formand, Jann Sjursen udtrykker det.

Hvad med brugerne?

På den ene side er der ved nogle af flytningerne af offentlige arbejdspladser sket en centralisering for at spare penge og for at kunne levere en service af højere kvalitet. Det har vi set på sygehusområdet.

Men på den anden side ser vi, at Regeringen glemmer, at fremlægge beregninger for de øgede, varige meromkostninger ved den modsatte proces, hvor man flytter rundt på offentlige arbejdspladser som fx Børnerådet, Socialstyrelsen og DIIS.

Eksempel 4. Af uransaglige grunde skulle Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) flyttes til Aarhus. Et respekteret udenrigspolitisk analyseinstitut smadres på denne måde' skriver Kaare R. Skou i en kritisk bog om Lars Løkkes første 520 dage. Men meget imod regeringens ønske blev DIIS, hvor den var, efter voldsomme protester, hvor Folketinget greb ind. Det kom efterfølgende frem, at 98 procent af DIIS' samarbejdspartnere og brugere bor i Hovedstadsområdet. Det ville have givet en unødigt ekstra rejsebyrde og arbejdsbyrde, konkluderede man i Folketinget.

Det kunne Regeringen have vidst, hvis de havde analyseret virksomhedens arbejdsgange. Hvis Regeringen var kommet igennem med flytningen, var virksomheden blevet sat i stå, og det ville have taget flere år, inden de var kommet nogenlunde på fode. Alt arbejdet ville i fremtiden være tungere og meget mere besværligt på grund af den nye placering.

Gårdejer Skou mener, at det måske også var meningen, at stække DIIS. 'Instituttet, der blandt andet beskæftiger sig med menneskerettigheder, havde længe været på Dansk Folkepartis dødsliste, og Venstre er heller ikke begejstret for forskere og eksperter, der jævnligt taler partiets linje imod i forskningsrapporter og på TV. Hvis det gennem en flytning kan pacificeres for en periode, er meget vundet' skriver Kaare R. Skou. Flytningerne fik dermed et ekstra formål, men det efterlod folketingsmedlemmer, der er valgt i Aarhus storkreds i en loyalitetskonflikt. Aarhus kommune og Universitet ville ellers gerne have taget imod de statslige arbejdspladser.

Regeringen havde ingen som helst betænkeligheder ved at ødelægge en offentlig virksomhed, som det vil tage nogle år at bygge op igen: Der var således ingen af de tidligere ansatte, der flyttede med til Billund, hvis vi skal blive i eksemplet med Børnerådet. Mange embedsmænd fandt et andet arbejde, da Socialstyrelsen blev tvangsforflyttet eller bruger i dag tid og ressourcer på at pendle.

Børnerådet er sat i verden for at rådgive om, hvordan vi kan forbedre børns menneskerettigheder. Deres rådgivning til brugerne baseres på et kompetent, og velargumenteret analyse- og forskningsarbejde, blandt andet baseret på interview med børn og unge. Rådets oplysningsarbejde og mødeaktivitet vanskeliggøres ved den nye placering med dårlige transportmuligheder. Regeringen kunne ikke få politisk opbakning til at nedlægge Børnerådet, i stedet fandt man så på denne løsning, der var næsten ligeså effektiv som en nedlæggelse, fordi alle medarbejderne udskiftes. Flere af de nye medarbejdere vil sandsynligvis bo i Århus og pendle til Billund.

Hvis Regeringen undlader at fremlægge en dokumentation for at en flytning af en statslig virksomhed vil gavne virksomhedens produktivitet, så burde Folketinget stoppe flytninger af offentlige arbejdspladser. Der bør foreligge dokumentation for at flytteudgifterne står i rimeligt forhold til den forventede højere produktivitet, og herunder rekruttering af den nødvendige arbejdskraft.

Der bør i stedet fremlægges en plan for, hvordan man på den mest effektive måde styrker udviklingen i hele landet. Det kan vise sig, at netto resultatet af flytningen af de statslige arbejdspladser skader væksten og udviklingen i samfundet, og at der findes mere hensigtsmæssige metoder til at opnå en bedre balance?

Argumentet for at flytte Børnerådet til Billund var, at den lokale borgmester gerne ville have nogle statslige arbejdspladser. Det kan synes at være en nem løsning for en borgmester, der har svært ved at tiltrække flere private arbejdspladser.

Uvildig rådgivning eller ministerbetjening?

Eksempel 5. I Regeringens erklærede målsætning for den første bølge af flytninger står der, at flytninger skal ske fra Hovedstadsområdet til andre dele i Danmark. I enkelte tilfælde benytter man lejligheden til at flytte statslige arbejdspladser indenfor samme region. Havarikommissionen, der for nogle år siden er flyttet ind i nye specialbyggede lokaler, der var designet til dette særlige formål, skal nu flytte fra Roskilde kommune til Ringsted, begge kommuner er beliggende i Region Sjælland. Der gives ingen fornuftig forklaring på dette, medmindre man tillægger det betydning, at

flytningen sker fra en kommune med en socialdemokratisk borgmester til en kommune, der har en Venstre borgmester.

Flytningen af Havarikommissionen er imidlertid kommissionens mindste problem. Som led i en række besparelser har Trafikministeriet allerede tvangsflyttet eller afskediget de erfarne flyhavariiinspektører med det resultat, at kommissionen har måttet opgive at forestå en uvildig undersøgelse af det seneste større havari på dansk territorium. En Airbus A380 med 496 passagerer havarerede den ene af fire motorer over Grønland. Dele af motoren blev senere fundet ved hjælp af flyets sorte bokse. Flyet kunne uden problemer lande i Canada med tre motorer. Ingen kom noget til. Men i dag har den danske havarikommission ikke mere de erfarne flyhavariiinspektører, der kunne have forestået undersøgelsen. Havarirapporten bliver i stedet udført af den franske havarikommission. Dette strider imod Danmarks forpligtigelser i henhold til indgåede internationale aftaler både med EU og FN. I forbindelse med flyhavarier er det ellers kun visse u-lande, der ikke kan overholde deres internationale forpligtigelser. Den danske Kommission er i øvrigt ophørt med at komme med anbefalinger, der kan nedbringe antallet af fremtidige ulykker. Ministeren har valgt at overhøre medarbejdernes nødråb.

Det efterlader et underskud af redelighed.

Når statslige virksomheder bliver sat ud af drift, kan det ramme forskellige befolkningsgrupper og virksomheder. I flere tilfælde er det sikkerhed og tryghed, der sættes overstyr. Vi så det med de grønlandske søkort og nu her Havarikommissionen. I andre tilfælde er det sagsbehandlingstider, borgernes retssikkerhed eller det kan være rådgivning og forskning. Folketinget bliver ikke oplyst om de samfundsmæssige konsekvenser af, at dele af den statslige sektor bliver sat ud af kraft nogle år eller vedvarende må køre på et lavere blus. Hvis dette havde været oplyst, kunne det have givet Folketinget mulighed for at overveje, om der ikke havde været andre mere effektive måder til at skabe økonomisk vækst og udvikling i hele Danmark.

Manglende rettidig omhu?

I alt dette er ikke medregnet de store menneskelige omkostninger. Mange børnefamilier, hvor fx mor er offentligt ansat, og far er ansat i en privat virksomhed, vil have store problemer med at flytte. Ægtefælden skal finde et nyt arbejde. Børnene skal skifte skole og legekammerater, noget som de fleste børnefamilier søger at undgå. Det sociale netværk slås i stykker, fordi børnefamilierne ofte har indrettet sig med bedsteforældre i nærheden.

Mange offentligt ansatte brænder for deres arbejde; der er måske opbygget en holdånd, med gensidig hjælpsomhed og en virksomhedskultur med kreativitet og kvalitetsudvikling, som det var tilfældet med Børnerådet. Alt dette slås i stykker og skal bygges op igen, uden at den nye placering gør det lettere for virksomheden at løse sine opgaver. Af samme grund er private virksomheder nødt til at være meget omhyggelige med beslutningsprocesser om lokalisering af arbejdspladser. En omhu som politikere - der i visse situationer kommer til at fungerer som en slags virksomhedsledere - kunne lære meget af. I dag er vi vidne til, at offentligt ansatte bliver ofre for en vilkårlighed, der kan være svært at forstå.

Det er efter min personlige mening ikke legitimt, at flytte offentlige arbejdspladser fra fx Københavns området til Als, Holbæk, Odense, Århus, Odsherred, Lolland, Bornholm eller Ålborg,

blot fordi man synes, der er for få (statslige) arbejdspladser på de pågældende adresser. Statslige arbejdspladser skal ikke fordeles på landkortet efter et "retfærdighedsprincip", men ud fra et effektivitetsprincip set i forhold til de mål, som Folketinget har sat for de pågældende virksomheder. På den måde gavner man mest muligt med de knappe ressourcer og skaber dermed vækst og udvikling i samfundet.

Kan vi lære af fortidens fejl?

Listen over vilkårlige, meningsløse og destruktive beslutninger er lang. For eksempel fastholdt Regeringen beslutningen om at flytte Jagt- og Skovbrugsmuseet fra Hørsholm til Jylland. Beslutningen blev kritiseret, fordi det kun handlede om 12-13 stillinger - og der skulle bruges 72 millioner kroner på at flytte så få arbejdspladser. Museet var lokalt og historisk forankret i den jagt og skovdrift, der havde kendetegnet området nord for København igennem flere hundrede år. Museet havde inden lukningen et stigende besøgstal og museet varetog et vigtigt oplysningsarbejde - ikke mindst - var der mange skolebørn, der havde glæde af museet. Der forelå ingen oplysningen om, at den nye placering vil kunne gavne museets virksomhed, således at det nye museum ville kunne løse disse opgaver på en bedre måde. Lederen af museet protesterede offentligt imod nedlæggelsen - og blev afskediget.

Hvem skal betale de varige meromkostninger efter flytningen?

I enkelte eksempler foreligger der opgørelser af de tab, de statslige virksomheder permanent lider under som følge af flytningerne, uden det fremgår klart hvem, der skal bære disse øgede udgifter. Skal virksomheden indskrænke sine aktiviteter? Vil virksomheden få tilført ekstra arbejdskraft på Finansloven?

Eksempel 6. Natur-Erhvervsstyrelsen flytter 392 arbejdspladser fra København til Augustenborg og Tønder i Sønderjylland. Det er den hidtidigt største af alle flytninger af statslige job. Miljø- og Fødevarerministeriet skønner, at driften efter flytning af en del af deres aktiviteter fra København betyder en samlet årlig ekstraregning på 46,6 millioner kroner. Årsagen er, at "en række sammenhængende værdikæder og arbejdsprocesser opsplittes, hvilket medfører tab af synergi mv." og "tab af stordriftsfordele bl.a. IT-licenser, udnyttelse af bilpark og husleje".

Og medarbejderne flytter ikke med. Hele ledelseslaget forsvinder, idet hverken direktører eller enhedschefer flytter med til Sønderjylland. Der foreligger ikke på forhånd en redegørelse for, om der i området er ledig arbejdskraft med de nødvendige kvalifikationer eller om medarbejderne skal rekrutteres i udlandet.

Generelt for flytningerne af de statslige virksomheder gælder, at det gennemsnitligt er under 25 pct. af medarbejderne, der flytter med.

Eksempel 7. Det gælder også det næste eksempel: Natur- og Miljøklagenævnet flyttes fra København til Viborg, hvilket betyder, at arbejdet er gået i stå. "Det er dybt utilfredsstillende for borgere og virksomheder" udtaler den ansvarlige minister. Det er en meget alvorlig sag for borgere og virksomheder, hvis sagsbehandlingstiden ikke kommer ned. Årsagen er, at klagenævnets flytning har fået mange af medarbejdere til at sige op. Der skal hyres 10 ekstra medarbejdere og flytningen bliver 23 mio. kr. dyrere end beregnet. Det er vanskeligt at få den

nødvendige arbejdskraft. Danmarks største advokatfirma, Kammeradvokaten, hyres til at bringe sagsbehandlingstiden ned. Det bliver samlet set en voldsomt meget dyrere og langsommelig sagsbehandling, end der var inden flytningen.

Eksempel 8. Tilsvarende ses for flytningen af Ankestyrelsen, hvor flytningen vil påvirke sagsbehandlingen, så liggetiderne forøges. Det rammer retssikkerheden for de svageste i samfundet: dvs. behandlingen af klager om social- og beskæftigelsessager, børnesager og arbejdsskadesager. Her vil Regeringen dog ikke anvende Kammeradvokaten for at rette op på de øgede ventetider.

Folketinget mangler at blive oplyst om, hvilke dele af Ankestyrelsens arbejde, der er stillet i bero, som følge af flytningerne.

Eksempel 9. Arbejdsskadestyrelsen flyttes til Haderslev, Vordingborg og Hillerød med det resultat, at sagsbehandlingstiderne bliver urimeligt lange, og det finder Ombudsmanden utilfredsstillende. Sagsbehandlingstiderne er i forvejen over 2 år. For at løse problemet forlænges flytteperioden til slutningen af 2018, og der arbejdes med dobbeltbemanding, således at de skadelidte ikke kommer yderligere i klemme. Men det er kun fordi, Ombudsmanden går ind i sagen, at man søger at løse de problemer, der opstår for brugerne. I intet tilfælde er flytningerne foregået efter en plan, hvor Regeringen har taget hensyn til brugerne, og på forhånd præsenteret Folketinget for, hvad det ville koste, hvis dette hensyn skulle have været tilgodeset, således at brugerne ikke kom til at lide.

Folketinget mangler stadig en evaluering af, om de allerede gennemførte flytninger gavnede de statslige virksomheder eller fortsat i al fremtid vil udgøre varige hindringer for virksomhedernes arbejdsprocesser på grund af relative fejlplaceringer. Og disse erfaringer kunne være nyttige for at undgå gentagelser af fortidens fejl – inden man begiver sig ud i flere beslutninger med ukendte konsekvenser. Den manglede rettidige omhu er blevet den første flyttebølges adelsmærke.

Vækst og udvikling i Danmark skabes blandt andet ved at investere i uddannelse, forskning og infrastruktur og herunder at forbedre driften af de offentlige virksomheder, men ikke ved relativt fordyrende omkostningstunge fejlplaceringer, der gør tingene vanskeligere for de statslige virksomheder. Hvis Folketinget på forhånd var blevet oplyst om de varige meromkostninger, så ville det måske få nogle af Tingets politikere til at overveje, om der er andre mere effektive måder, at skabe en bedre balance i Danmark. Hvis man tør evaluere den første udflytningsbølge, så kan netto resultatet af flytningen af de statslige arbejdspladser vise sig samlet set at være til skade for væksten og udviklingen i samfundet.

Denne redegørelse er alene udtryk for min egen personlige mening.

Mogens Nygaard Christoffersen, Mag.scient.soc.

Tordenskjoldsgade 31
1055 København K
30130248